

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Stefan Krajewski

Warszawa, 28 sierpnia 2025 r.
znak sprawy: DNI.gw.058.10.2025

Pan Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Dotyczy: interpelacja nr 11494

Szanowny Panie Marszałku,

W związku z interpelacją z dnia 8 sierpnia 2025 r., nr 11494 Posła Tomasza Piotra Nowaka w sprawie podejmowanych działań na rzecz poprawy retencji wody na terenach rolniczych oraz przeciwdziałania skutkom suszy hydrologicznej, przekazuję odpowiedzi na zadane pytania.

- 1. Jakie działania podejmuje Ministerstwo Rolnictwa w zakresie zwiększania retencji wodnej na obszarach wiejskich, w szczególności na gruntach rolnych?**
- 2. Jakie obecnie funkcjonujące lub planowane programy wsparcia finansowego w ramach polityki krajowej lub unijnej przewidują dotacje lub dopłaty dla rolników na inwestycje w systemy małej retencji wodnej (takie jak zbiorniki retencyjne, rowy melioracyjne, oczka wodne, systemy nawadniające) w celu przeciwdziałania skutkom suszy w rolnictwie?**

W pierwszej kolejności należy podkreślić, że kwestie związane z kształtowaniem, ochroną i racjonalnym wykorzystywaniem zasobów wodnych należą do kompetencji Ministra Infrastruktury, który kieruje działem administracji rządowej „gospodarka wodna”. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW), jako organ współpracujący, podejmuje jednak szereg działań miękkich, jak i twardych mających na celu zwiększenie retencji wodnej na obszarach wiejskich.

Przykładami działań miękkich są kampanie edukacyjne dla rolników, w ramach których promuje się dobre praktyki zarządzania wodą na poziomie gospodarstwa, pola i gminy (więcej informacji w odpowiedzi na pytanie nr 5). Działania o charakterze miękkim, choć nie mają bezpośredniego wymiaru inwestycyjnego, istotnie przyczyniają się do zwiększenia retencji wodnej, m.in. poprzez upowszechnianie wiedzy, wzmacnianie lokalnych partnerstw oraz promowanie zrównoważonego gospodarowania wodą w rolnictwie.

Kolejnym przykładem działań oraz formą wsparcia finansowego jest zapewnienie dotacji z budżetu państwa dla spółek wodnych na utrzymanie urządzeń melioracji wodnych. Regularne utrzymanie urządzeń melioracji wodnych, takich jak rowy, zastawki i przepusty, pozwala na skuteczne spowalnianie odpływu wody z terenów rolniczych, co bezpośrednio przekłada się na zwiększenie retencji wodnej w środowisku. Na przykład w latach 2021-2025 środki te wynosiły 40 mln zł rocznie i były przyznawane w ramach rezerw celowych budżetu państwa. MRiRW dzieli pulę dotacji na poszczególne województwa na podstawie zapotrzebowania zgłaszanego przez Wojewodów. Sam podział środków oraz ustalanie zasad ich przyznawania leży już w kompetencjach wojewodów.

Natomiast działania o charakterze twardym, czyli inwestycyjnym, które bezpośrednio wpływają na poprawę retencji wodnej w krajobrazie rolniczym, zaprojektowane są w ramach wsparcia realizowanego ze środków Wspólnej Polityki Rolnej tj. w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014-2020) oraz Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (PS WPR 2023-2027) oraz w ramach Funduszy Europejskich dla Rybactwa na lata 2021-2027. Ponadto MRiRW zaprojektowało działania, które są realizowane w ramach Krajowego Planu Odbudowy.

W ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 przewidziano poniższe interwencje, które umożliwiają przyznanie pomocy na inwestycje w systemy retencji:

Interwencja I.10.4 „Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu”

W ramach tej interwencji, można uzyskać dofinansowanie na inwestycje mające na celu ograniczenie presji rolnictwa na środowisko naturalne, w tym m.in. ograniczenie

zużycia środków ochrony roślin lub nawozów, ograniczenie emisji zanieczyszczeń, zwiększenie bioróżnorodności gleby, poprawę gospodarowania wodą oraz adaptację do zmian klimatu.

Beneficjent: rolnik lub grupa rolników, z tym że inwestycje dotyczące poprawy gospodarowania wodą mogą być realizowane wyłącznie indywidualnie. Rolnik może ubiegać się o wsparcie na inwestycje dotyczące:

- magazynowania wody opadowej w gospodarstwach rolnych tj. zakupu zamkniętych zbiorników na deszczówkę oraz instalacji do pozyskiwania i zagospodarowania wody deszczowej,
- instalacji do powtórnego obiegu wody lub oszczędnego gospodarowania wodą,
- systemów do ponownego wykorzystania, filtrowania lub uzdatniania wody.

Pomoc: maksymalna wysokość pomocy na jednego beneficjenta i na jedno gospodarstwo w okresie realizacji PS WPR wynosi 200 tys. zł. Poziom dofinansowania wynosi: do 80% kosztów kwalifikowalnych operacji (grupa rolników tzn. co najmniej trzech rolników) albo - do 65% kosztów kwalifikowalnych (rolnik).

Nabór: pierwszy nabór wniosków na tę interwencję przeprowadzono w terminie od 23 października do 20 listopada 2024 r. Interwencja ta cieszyła się ogromnym zainteresowaniem. W ramach naboru złożono 28 957 wniosków o przyznanie pomocy na kwotę 5 mld 853 mln zł. Z uwagi na fakt, że zapotrzebowanie na środki, wynikające ze złożonych wniosków o przyznanie pomocy, zdecydowanie przewyższa dostępną alokację dla interwencji I.10.4, nie są planowane kolejne nabory dla niniejszej interwencji. Obecnie trwa rozpatrywanie przez ARiMR złożonych wniosków w naborze z 2024 r. Do 10 sierpnia 2025 r. zawarto 183 umowy na kwotę 37,3 mln zł.

Interwencja I.10.8 „Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym”

W ramach tej interwencji preferowane będą operacje uwzględniające, m.in inwestycje przyczyniające się do zwiększenia retencji wodnej na gruntach rolnych, tj.:

- tworzenie lub odtworzenie śródpolnych oczek wodnych lub zachowanie istniejących mokradeł;
- budowa lub przebudowa:
 - małych zbiorników wodnych (o łącznej powierzchni co najmniej 500 m²);

- istniejących urządzeń melioracji wodnych oraz innych urządzeń wodnych w celu zmiany ich funkcji, tj. zmiana funkcji urządzeń melioracji z odwadniających na nawadniająco-odwadniające.

Jednocześnie ustawowo¹ rozszerzono zakres zagospodarowania poscaleniowego o budowę lub przebudowę urządzeń wodnych mających na celu zwiększenie retencji wód, co oznacza, że inwestycje będą mogły stanowić koszt kwalifikowalny w ramach tej interwencji. Preferowane będą również operacje w ramach których przewidziano zachowanie lub wyznaczanie pasów ochronnych o charakterze zakrzewień lub zadrzewień śródpolnych czy wyznaczenie strefy buforowej (w tym wzdłuż cieków wodnych).

Pomoc: Intensywność pomocy to 100% refundacji kosztów kwalifikowalnych.

Nabory: terminy naborów wniosków w ramach tej interwencji ustalane są odrębnie dla każdego województwa. Do 17 sierpnia 2025 r. złożono w ramach tej interwencji 32 wnioski o przyznanie pomocy na kwotę ponad 459 mln zł.

W ramach PS WPR 2023-2027 rolnicy mogą uzyskać wsparcie, realizując m.in.:

Ekoschemat Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych (TUZ)

Celem tego ekoschematu jest promowanie retencjonowania wody, które poprawia gospodarkę wodną, a także ogranicza emisję dwutlenku węgla do atmosfery (poprzez ograniczenie rozkładu materii organicznej). Płatność w ramach tego ekoschematu dotyczy TUZ objętych równolegle wsparciem:

- w ramach praktyki: Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt (w ramach płatności do rolnictwa węglowego i zarządzania składnikami odżywczymi) lub
- ekologicznym lub
- rolno-środowiskowo-klimatycznym związanym z zachowaniem niektórych cennych siedlisk przyrodniczych (z wyłączeniem wariantu Murawy) i siedlisk zagrożonych gatunków ptaków poza obszarami Natura 2000 lub na obszarach Natura 2000 lub
- rolno-środowiskowo-klimatycznym w ramach interwencji: Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000.

¹ Ustawa z dnia 26 marca 1982 r. o scalaniu i wymianie gruntów zmieniona ustawą z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027

Warunkiem uzyskania płatności jest wystąpienie na trwałym użytku zielonym zalania lub podtopienia, przy czym zalanie lub podtopienie występuje, gdy stan wysycenia profilu glebowego wodą utrzymuje się: (i) na poziomie przynajmniej 80%, (ii) przez co najmniej 12 następujących po sobie dni między 1 maja a 30 września roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie płatności.

Informacje potwierdzające wystąpienie zalania lub podtopienia są przekazywane przez IUNG-PIB do ARiMR.

Ekoschematem Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych - w kampanii 2023 objęto ok. 109 tys. ha. i wypłacono ok. 31,8 mln zł. W kampanii 2024 wsparciem została objęta powierzchnia ok. 56 tys. ha, a kwota płatności wyniosła ok. 13,6 mln zł. Łącznie w kampanii 2023 i 2024 zostanie wypłacone ok. 45,4 mln zł.

Płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne

W ramach II filara WPR istnieje także możliwość otrzymania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych do cennych przyrodniczo łąk i pastwisk, w tym siedlisk hydrogenicznym (min. łąki wilgotne, torfowiska).

Celem tych płatności jest utrzymywanie lub przywrócenie właściwego stanu ochrony cennych łąk i pastwisk.

Rolnicy realizujący zobowiązania w ramach przyrodniczych płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych, nie mogą ingerować w system urządzeń melioracyjnych (obowiązuje zakaz tworzenia nowych, rozbudowy, przebudowy i odtwarzania tych urządzeń), z wyjątkiem przypadków dotyczących dostosowania ich do potrzeb związanych z utrzymaniem i poprawą warunków siedliskowych.

Dodatkowo, od 2023 r. istnieje możliwość przyznawania dodatkowej „płatności retencyjnej” do obszarów przyrodniczych niebędących użytkami rolnymi, w przypadku ich zalania lub podtopienia. Informacja o wystąpieniu podtopienia lub zalania jest oparta na monitoringu satelitarnym (analogicznie jak w przypadku ekoschematu Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych).

W ramach płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych PROW 2014-2020 oraz PS WPR ukierunkowanych na ochronę cennych łąk i pastwisk - w kampanii 2023 r. w kraju wsparciem zostało objęte ok. 609,3 tys. ha na kwotę ok. 803,5 mln zł, a w kampanii 2024 ok. 618,5 tys. ha na kwotę ok. 810,2 mln zł. W kampanii 2025 powierzchnia zadeklarowana we wnioskach wyniosła 635,4 tys. ha.

Działania leśne i zadrzewieniowe

Interwencje te zapobiegają erozji, przyczyniając się do zmniejszenia spływu powierzchniowego, a w okresie wiosenno-letnim stwarzają mikroklimat, w którym gleba jest mniej podatna na przesuszenie.

Od 2023 r. w ramach PS WPR 2023-2027 rolnicy mają możliwość ubiegania się o wsparcie w ramach rozszerzonej oferty interwencji leśnych i zadrzewieniowych. Obok wsparcia na: (a) Zalesianie gruntów rolnych, (b) Tworzenie zadrzewień śródpolnych, uruchomiono wsparcie na (c) Zakładanie systemów rolno-leśnych. Dodatkowo, w ramach WPR udzielane są wieloletnie płatności, dzięki którym zapewniona jest ochrona i utrzymanie ww. inwestycji leśnych i zadrzewieniowych. W ramach działań zalesieniowych z poprzednich okresów programowania tj. PROW 2004-2006, PROW 2007-2013 oraz PROW 2014-2020 wsparciem objęto ok. 80 tys. ha założonych upraw leśnych. Natomiast w ramach ww. interwencji leśnych i zadrzewieniowych PS WPR 2023-2027 w kampanii 2023 wsparciem objęto ok. 200 ha wykonanych inwestycji. W kampanii 2024 deklarowana powierzchnia wynikająca ze złożonych wniosków o przyznanie wsparcia inwestycji leśnych lub zadrzewieniowych jest na zbliżonym poziomie.

Warunkowość

Oprócz ww. dobrowolnych działań w zakresie retencji wody istotne są wymogi warunkowości, których spełnienie jest podstawą dla wypłacania w pełnej wysokości wszystkich innych płatności obszarowych.

Od 15 marca 2025 r. obowiązuje norma GAEC 2, która dotyczy ochrony torfowisk i obszarów podmokłych. W związku z tym rozszerzono zakres wsparcia w ramach ekoschematu Retencjonowanie wody na TUZ o możliwość uzyskiwania płatności także dla TUZ znajdujących się na obszarze objętym normą GAEC 2. Warunek pokrycia się terenów zalanych/podtopionych z obszarem objętym normą GAEC 2 będzie weryfikowany po otrzymaniu wykazu terenów zalanych z IUNG-PIB. Jeżeli tereny te pokryją się, rolnik otrzyma płatność w ramach ekoschematu Retencjonowanie wody na TUZ. W przypadku wnioskowania o ww. ekoschemat na obszarach objętych normą GAEC 2 nie są wymagane żadne dodatkowe dokumenty ani oświadczenia. Warto przy tym podkreślić, że zgłoszone we wniosku powierzchnie do ekoschematu Retencjonowanie wody na TUZ nie wliczają się do wprowadzonego od 2025 r. limitu powierzchni uprawnionych do płatności w ramach ekoschematów obszarowych (wynoszącego 300 ha).

Łączna powierzchnia objęta normą GAEC 2 na terenach użytkowanych rolniczo wynosi ok. 400 tys. ha.

Ponadto pod koniec 2021 roku, w ramach tzw. wsparcia w okresie przejściowym do **PROW 2014-2020** wprowadzono wsparcie finansowe na operacje typu „Zarządzanie zasobami wodnymi”, w ramach poddziałania 4.3 Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa. Wsparcie ukierunkowane jest na zwiększanie retencji oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w zlewniach rolniczych.

Propozycja skierowana jest do dwóch grup beneficjentów. Pierwszą stanowi Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (PGW WP), które może realizować inwestycje w zakresie budowy, przebudowy urządzeń wodnych lub budowli hydrotechnicznych na ciekach wodnych naturalnych albo sztucznych. Wnioskodawca mógł ubiegać się o wsparcie do 10 mln zł na operację.

Druga grupa obejmuje gminy. W tym przypadku wsparcie przeznaczono na budowę lub przebudowę otwartych zbiorników retencyjnych o powierzchni nieprzekraczającej 5 000 m² oraz głębokości nieprzekraczającej 3 m od naturalnej powierzchni terenu, które będą gromadziły nie tylko wody opadowe i roztopowe ale będą mogły dodatkowo korzystać z wód gruntowych i wód płynących, np. w rowach melioracyjnych. Dodatkowo za koszty kwalifikowalne obejmujące infrastrukturę towarzyszącą uznano m.in. koszty urządzania stref buforowych (ekotonowych) służących redukcji zanieczyszczeń spływających do zbiornika, urządzania wodopojów o łagodnym pochyleniu zejścia dla zwierząt (dzikich) do wody, umocnienia wlotów i wylotów, upustów, przelewów, przewalów. Inwestycja mogła być zrealizowana w miejscowości należącej do gminy wiejskiej, gminy miejsko-wiejskiej (z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców), gminy miejskiej (z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tys. mieszkańców). Maksymalna kwota dofinansowania wynosi 500 tys. zł na operację.

Nabory wniosków były przeprowadzane oddzielnie w poszczególnych województwach. Pierwsze nabory wniosków o przyznanie pomocy dla operacji zarządzanie zasobami wodnymi zostały uruchomione w październiku 2023 r.

Łącznie złożono 827 wniosków o przyznanie pomocy na kwotę 477 749 200 zł,
Podpisano 614 umów na kwotę 290 413 318 zł.

W ramach **Krajowego Planu Odbudowy** w MRiRW realizowana jest inwestycja B 3.3.1

„Inwestycje w zwiększanie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich”, której celem jest wsparcie przedsięwzięć na obszarach wiejskich w zakresie poprawy gospodarowania wodą oraz efektywności wykorzystania jej zasobów. W ramach projektu finansowane są głównie prace związane z budową, przebudową, odbudową, rozbudową urządzeń melioracji wodnych oraz urządzeń wodnych, w szczególności ograniczających odpływ wody, z uwzględnieniem jej retencjonowania dla przeciwdziałania skutkom suszy (obszar B). Prace związane z budową lub przebudową urządzeń melioracyjnych mają przywrócić funkcję nawadniająco-odwadniająca tych urządzeń, chroniąc tym samym grunty rolne przed powodzią i suszą. Wskazany obszar dedykowany jest gminom.

MRiRW wspiera również rozwój akwakultury. Jedną z podstawowych form akwakultury funkcjonująca w Polsce to produkcja ryb, w szczególności karpia, w stawach ziemnych typu karpiego. Stawy (grunty pod stawami rybnymi i innymi zbiornikami wodnymi, służącymi wyłącznie dla potrzeb rolnictwa), to jedna z kategorii gruntów rolnych. Grunty pod stawami rybnymi (Wsr) należą do użytków rolnych i definiuje się je jako grunty pod zbiornikami wodnymi (z wyjątkiem jezior i zbiorników zaporowych z urządzeniami do regulacji poziomu wód), wyposażonymi w urządzenia hydrotechniczne nadające się do chowu, hodowli i przetrzymywania ryb, obejmujące powierzchnię ogroblowaną wraz z systemem rowów oraz tereny przyległe do stawów i z nimi związane, a należące do obiektu stawowego.

Uwzględniając pozaprodukcyjne funkcje stawów, w tym retencyjne, w każdym okresie programowania środków z UE przewidziano dla stawów rybnych wsparcie w formie rekompensat wodnośrodowiskowych. W bieżącym okresie programowania na tzw. akwakulturę świadczącą usługi środowiskowe zarezerwowano ok. 88 mln EUR (niemal 374 mln zł). Dodatkowo gospodarstwa stawowe mogą korzystać ze środków na różnorodne inwestycje i innowacje w wysokości ponad 106 mln EUR (ponad 455 mln zł). Środki te mogą być przeznaczone m.in. na modernizację, budowę i rozbudowę infrastruktury umożliwiającej utrzymanie funkcji retencyjnych stawów (remonty jazów, grobli, mniczków, doprowadzalników wody itp.), a także innowacje służące zasobooszczędności, w tym oszczędzaniu wody.

Warto również podkreślić, że szkoły rolnicze prowadzone i nadzorowane przez ministra rolnictwa i rozwoju wsi podejmują szereg inicjatyw i działań w zakresie zwiększania retencji wodnej na obszarach wiejskich. Działania te mają na celu m.in. ograniczenie

szybkiego odpływu wody deszczowej i wód roztopowych, ograniczenie strat wody poprzez odpowiedni dobór roślin i mulczowanie, promowanie zrównoważonych praktyk rolniczych oraz ochrona środowiska czy budowę małych zbiorników retencyjnych.

3. Czy przewiduje się rozszerzenie lub modyfikację istniejących programów w kontekście wyzwań związanych ze zmianami klimatu, szczególnie pod kątem adaptacji gospodarstw rolnych do skrajnych zjawisk pogodowych?

Obecnie nie przewiduje się rozszerzenia ani modyfikacji istniejących programów w tym zakresie. Natomiast zasady przyznawania pomocy finansowej w przyszłym okresie programowania są dopiero na wstępnym etapie projektowania i z tego względu trudno udzielić wiążącej odpowiedzi w odniesieniu do poruszonej kwestii rozszerzenia lub modyfikacji przyszłych i kontynuacji istniejących programów wsparcia. Niemniej jednak wyzwania związane ze zmianami klimatu i potrzeb dostosowania do tych zmian są dostrzegane.

4. W jaki sposób ministerstwo monitoruje skuteczność realizowanych działań retencyjnych oraz jakie są wyniki dotychczasowych programów (np. w ramach PROW, Krajowego Planu Odbudowy, Planów Strategicznych WPR)?

W ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 przewidziano dwie interwencje, które umożliwiają przyznanie pomocy na inwestycje w systemy retencji. (opis interwencji w odp. na pytanie nr 1 i 2). Ponadto w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 beneficjenci mogli skorzystać z 5 działań mających wpływ na retencję. Wyniki zrealizowanych działań mierzone były poprzez liczbę złożonych wniosków oraz liczbę podpisanych umów.

1. Poddziałanie 5.1 „Wsparcie inwestycji w środki zapobiegawcze, których celem jest ograniczenie skutków prawdopodobnych klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof”

Nabory: od 2017 r. przeprowadzono łącznie 9 naborów wniosków w ramach których spółki wodne złożyły 581 wniosków na kwotę 256 mln zł, zawarto 327 umów na kwotę 147 mln zł. Efektem realizacji operacji w ramach poddziałania 5.1 w zakresie operacji służących zabezpieczeniu gospodarstw rolnych przed zalaniem,

podtopieniem lub nadmiernym uwilgoceniem spowodowanym przez powódź lub deszcz nawalny był zakup 1 148 sztuk sprzętu służącego utrzymaniu urządzeń melioracji wodnych (głównie koparek, kos spalinowych, kosiarek i ciągników).

2. Poddziałanie 5.2 „Wsparcie inwestycji w odtwarzanie gruntów rolnych i przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof”.

Nabory: odbyło się 13 naborów, w ramach których złożono 1783 wnioski na kwotę 130 mln zł. Podpisano 649 umów na ok. 35 mln zł.

Wśród najczęstszych przyczyn powstałych w gospodarstwach zniszczeń beneficjenci wskazywali suszę (196 umów), ujemne skutki przezimowania (145) oraz grad (134). Dodatkowo 31 beneficjentów wskazało jako przyczynę zniszczeń – huragan, 24 – deszcz nawalny, a 11 beneficjentów - powódź. W ramach zrealizowanych operacji m.in. wybudowano, przebudowano lub wyremontowano 1 015 obiektów służących produkcji lub sprzedaży bezpośrednio w gospodarstwach, a także odtworzono 521 ha sadów i 92 ha plantacji krzewów owocowych.

3. Poddziałanie „Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych” w ramach operacji „Modernizacja gospodarstw rolnych” obszar E dotyczący nawadniania w gospodarstwie rolnym.

Nabory: odbyło się 6 naborów (od 2019 r.), w ramach których złożono 2666 wniosków na kwotę 210 mln zł. Zawarto 417 umów na kwotę 30 mln zł.

W ramach operacji związanych z nawadnianiem wykonano 217 ujęć wody. 330 operacji związanych było między innymi z zakupem nowych maszyn i urządzeń, w szczególności do poboru, mierzenia poboru, magazynowania, uzdatniania, odzyskiwania lub rozprowadzania wody, zakupem nowych instalacji do rozprowadzania wody, zakupem oraz instalacją nowych systemów nawadniających i systemów do sterowania nawadnianiem. Powierzchnia nawadnianego obszaru w ramach operacji zakończonych wyniosła 4 261 ha.

4. Operacje typu „Scalanie gruntów” w ramach poddziałania „Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa”

Nabory: były przeprowadzone oddzielnie w poszczególnych województwach, z wyjątkiem województw: kujawsko-pomorskiego, warmińsko-mazurskiego i zachodniopomorskiego, w których operacje związane ze scaleniem gruntów nie są realizowane. Pierwsze nabory wniosków zostały uruchomione w marcu 2016 r. natomiast ostatnie - w październiku 2022 r. (z uwagi na zakontraktowanie pełnej alokacji środków oraz długi okres realizacji operacji w późniejszych latach nie ogłaszano kolejnych naborów wniosków).

Łącznie złożono 234 wnioski o przyznanie pomocy na kwotę 2,19 mld zł. Podpisano 185 umów na kwotę 1,89 mld zł.

Łącznie zakłada się objęcie postępowaniami scaleniowymi obszaru o powierzchni 144,3 tys. ha gruntów rolnych i 27,5 tys. ha gruntów leśnych.

Projekty scaleniowe obejmują łącznie 38 274 gospodarstwa, ich średnia powierzchnia wynosi 4,75 ha. W ramach realizowanych operacji przed procesami scaleniowymi zaewidencjonowano 308,3 tys. działek.

Zakończone 55 operacji umożliwiły scalenie gruntów o powierzchni 48,3 tys. ha, a w projektach scaleniowych uczestniczyło 12 797 gospodarstw.

5. Operacje typu „Zarządzane zasobami wodnymi” w ramach poddziałania „Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa”

Beneficjentami tego poddziałania są PGW Wody Polskie i gminy. Nabory wniosków przeprowadzane były oddzielnie w poszczególnych województwach od października 2023 r. Nabór dla PGW Wody Polskie zakończył się w listopadzie 2023 r., zaś nabory dla gmin w listopadzie 2024 r.

W ramach tych naborów złożono 827 wniosków o przyznanie pomocy na kwotę 477,7 mln zł, z czego 24 wnioski na kwotę 152,7 mln zł złożone zostały przez PGW Wody Polskie, zaś 803 wnioski na kwotę 325,1 mln zł złożyły gminy. Wnioski złożono w 15 województwach. W województwie zachodniopomorskim nie wpłynął żaden wniosek o przyznanie pomocy.

Do 10 sierpnia 2025 r. zawarto 609 umów na kwotę 273,3 mln zł, z czego 9 umów na 68,7 mln zł zawarto z PGW Wody Polskie i 600 umów na kwotę 204,6 mln zł zawarto z gminami.

W ramach zakończonych 36 operacji wybudowano 14 i przebudowano 24 otwarte zbiorniki retencyjne o powierzchni nieprzekraczającej 5 tys. m² i głębokości nieprzekraczającej 3m.

Monitoring wdrażania działań przewidzianych w programie FER jest istotnym elementem zapewniającym efektywne wykorzystanie środków z Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury (EFMRA). Kluczowym elementem tego monitoringu są wskaźniki określone zarówno dla całego programu, jak i dla poszczególnych priorytetów i kierunków interwencji, a także ustanowiony Komitet Monitorujący program FER, w skład którego wchodzi m.in. przedstawiciele sektora rybackiego. W przypadku akwakultury podstawowym wskaźnikiem jest liczba gospodarstw chowu lub hodowli ryb, które wdrożą zrównoważone praktyki np. w ramach działań wodnośrodowiskowych. Zgodnie z ostatnim sprawozdaniem miesięcznym z realizacji programu FER 2021-2027, w ramach działania 2.3 Akwakultura środowiskowa (świadcząca usługi środowiskowe) liczba złożonych wniosków o dofinansowanie wynosiła 714 (102,67% obecnego limitu finansowego wynoszącego ok. 372 mln zł). Podpisano 643 umowy (na kwotę ok. 347 mln zł, co stanowi 93,43 % limitu finansowego).

MRiRW może się również wspierać dodatkowymi danymi, takimi jak wspomniane wzrost ewidencyjnej powierzchni gruntów pod stawami rybnymi, a także danymi z zakresu rybactwa śródlądowego zbieranymi w ramach Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej (na podstawie kwestionariuszy RRW-22), dotyczącymi m.in. stopnia wykorzystania powierzchni ewidencyjnej stawów. Oprócz powierzchni ewidencyjnej w rybactwie funkcjonuje również pojęcie powierzchni użytkowej, zwanej również produkcyjną. Według definicji zawartej w kwestionariuszu RRW-22, pod określeniem powierzchni użytkowej stawów rozumie się powierzchnię maksymalnego zalewu stawów wodą w danym roku sprawozdawczym. Procentowy wskaźnik udziału powierzchni użytkowej stawów względem powierzchni ewidencyjnej charakteryzuje między innymi stan techniczny stawów oraz zasobność w wodę dyspozycyjną (daje obraz retencji stawowej w danym roku i występowania suszy). W 2023 roku wskaźnik wykorzystania powierzchni stawowych wyniósł 85,9% i był zbliżony do wartości z lat 2015-2020 (84,9% w 2015 r., 85,2% w 2016 r., 85,4% w 2017 r., 85,6% w 2018 r., 86,1% w

2018 r., 86,1% w 2019 r. i 85,9% w 2020 r.), jednak niższy niż w latach 2021-2022 (87,1% w 2021 r. i 90,4%).

5. Czy prowadzone są kampanie edukacyjne lub doradcze skierowane do rolników, mające na celu promowanie dobrych praktyk retencyjnych i oszczędzania wody?

W ramach kampanii edukacyjnych skierowanych dla rolników promowane są dobre praktyki zarządzania wodą na poziomie gospodarstwa, pola i gminy. Na zlecenie resortu rolnictwa zostały opracowane i opublikowane m.in.: „Gospodarowanie wodą w rolnictwie w obliczu susz”, „Kodeks dobrych praktyk wodnych w rolnictwie”, „Kodeks dobrych praktyk wodnych w ogrodnictwie”, „Inwestycje w systemy nawadniające w gospodarstwie rolnym. Przewodnik dla rolnika”.

Kolejną istotną inicjatywą są powołane Lokalnych Partnerstw ds. Wody, których celem jest budowanie współpracy pomiędzy rolnikami, samorządami, spółkami wodnymi, instytucjami publicznymi oraz innymi interesariuszami zaangażowanymi w gospodarkę wodną na poziomie powiatu. Partnerstwa te, tworzone z inicjatywy MRiRW we współpracy z Centrum Doradztwa Rolniczego i Wojewódzkimi Ośrodkami Doradztwa Rolniczego, służą diagnozowaniu problemów wodnych w rolnictwie oraz wypracowywaniu wspólnych rozwiązań na rzecz poprawy zarządzania wodą na obszarach wiejskich.

Działania o charakterze miękkim, choć nie mają bezpośredniego wymiaru inwestycyjnego, istotnie przyczyniają się do zwiększenia retencji wodnej, m.in. poprzez upowszechnianie wiedzy, wzmacnianie lokalnych partnerstw oraz promowanie zrównoważonego gospodarowania wodą w rolnictwie.

Natomiast wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego, działające na podstawie ustawy z 22 października 2024 r. o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz.U. z 2024 r. poz. 76), wykonując swoje zadania, w szczególności *„współdziałają w realizacji zadań wynikających z programów rolno-środowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych”*.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi w ramach prowadzonego nadzoru nad jednostkami doradztwa rolniczego co roku określa priorytetowe kierunki działalności doradczej, które są uwzględniane przez jednostki w rocznych programach działalności. Wśród priorytetów, wskazanych na rok 2025, ujęto m.in. dostosowanie do zmian

klimatycznych oraz ochrona wód, gleby i powietrza (z uwzględnieniem wymagań ramowej dyrektywy wodnej, dyrektywy azotanowej, dyrektywy NEC, aktualnych inicjatyw Zielonego Ładu) w tym:

- a) racjonalne gospodarowanie wodą w rolnictwie (w tym zachowanie i oszczędność zasobów wody w rolnictwie, zwiększanie retencji wodnej i działalność lokalnych partnerstw wodnych),
- b) stosowanie dobrych praktyk rolniczych, mające na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniami azotanami ze źródeł rolniczych (program azotanowy oraz ustawa: Prawo wodne).

Ośrodki doradztwa rolniczego realizują swoje zadania w formie pracy ciągłej, poprzez prowadzenie szkoleń, usług doradczych czy działań informacyjnych (takich jak publikacja artykułów w wydawanych przez siebie czasopismach czy opracowywanie broszur i ulotek, dystrybuowanych wśród rolników i mieszkańców obszarów wiejskich).

Zagadnienia dotyczące zabiegów agrotechnicznych oraz zabiegów kształtowania krajobrazu sprzyjające zatrzymywaniu wody na obszarach wiejskich, a tym samym przeciwdziałające skutkom suszy, dobre praktyki wodne były częścią programów szkoleń dla rolników realizowanych w ramach tematów „Obowiązki rolnika w świetle ustawy Prawo wodne” oraz Dobre praktyki wodne.

Szkolenia dla rolników z tych tematów finansowane i realizowane były w ramach działania M01 „Transfer wiedzy i działalność informacyjna”, poddziałania 1.1 Wsparcie dla działań w zakresie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (PROW 2014-2020) w latach 2023-2025.

Były to szkolenia dobrowolne dla rolników oraz nieodpłatne. W ramach tematu *Obowiązki rolnika w świetle ustawy Prawo wodne* dotychczas przeszkolono 7 344 rolników, natomiast w ramach tematu *Dobre praktyki wodne* ze szkoleń skorzystało 10 008 osób.

Podkreślić należy, że jednostki doradztwa rolniczego nieustannie podejmują działania w obszarze edukacji i promocji dobrych praktyk retencyjnych czego odzwierciedleniem jest załączone zestawienie inicjatyw realizowanych w bieżącym roku.

MRiRW ze środków programu FER w ramach działania 2.1 Kapitał ludzki dofinansowuje szkolenia i konferencje, które mają na celu podnoszenie kwalifikacji i wiedzy również w zakresie promowania dobrych praktyk retencyjnych i oszczędzania wody. Tematy z tego zakresu były poruszane na tegorocznej XXX Krajowej konferencji hodowców karpia, gdzie prelegenci wygłosili m.in. prezentacje o roli stawów w bilansie hydrologicznym zlewni oraz wpływie zbiorników retencyjnych i polderów na bezpieczeństwo powodziowe w kontekście ostatniej powodzi. Również zeszłoroczna konferencja karpiowa poświęcona była problematyce gospodarowania wodą i odbyła się pod hasłem przewodnim „*Bez wody nie ma karpia, ale bez karpiarstwa również nie będzie wody.*”

Z wyrazami szacunku

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Stefan Krajewski

/podpisano elektronicznie/

Załączniki:

1. informacja zbiorcza ośrodków doradztwa rolniczego

Do wiadomości:

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów